

DEBATT: När domstolarnas oberoende blir politikernas ansvarsfrihet

Justitieminister Gunnar Strömmer meddelade nyligen (23 juni 2026) datumbestämt att regeringen genomför det mest genomgripande reformpaketet för rättsstaten på decennier. Genom en ny lag ska domstolarna göras extremt oberoende från regeringen. Men bakom de vackra orden om att "stärka rättsstaten" döljer sig en växande fara för demokratin: skapandet av ett ogenomträngligt samhällstak där makthavare abdikerar från sitt eget ansvar och förvandlar medborgarna till totalt kontrollerade individer.

Den officiella retoriken är välkänd. Vi matas ständigt med internationella rankingar som placerar Sverige i toppskiktet av världens liberala demokratier. Men en rättsstat handlar inte om indexsiffror från utländska organisationer; den handlar om huruvida lagen i sin fulla form skyddar den enskilde medborgaren på marken.

När regeringen nu klipper banden och ökar distansen till domstolarna, undergräver man i själva verket den högsta demokratiska säkerhetsventilen. I den svenska konstitutionella traditionen utgår all offentlig makt från folket. Det innebär att om domstolarna bevisligen gör fel, måste det finnas en sista instans – en folkligt förankrad ventil genom riksdag och regering – som kan kliva in och korrigera uppenbara orättvisor.

När denna ventil stängs och domstolarna görs helt autonoma, händer något mycket farligt med maktbalansen:

- **Ett systemskydd för makthavare:** Genom att göra domstolarna till en isolerad "stat i staten" skapar politikerna och myndighetstjänstemännen en perfekt sköld för sig själva. De kan stifta vilka lagregleringar och restriktioner som helst. När medborgarna sedan drabbas och systemets offer protesterar, kan politikerna två sina händer, peka på domstolarna och säga: "*Vi kan ingenting göra, domstolarna är oberoende.*" Det är en total ansvarsförskjutning.
- **Mekanismen för kontroll:** Detta är det slutgiltiga steget i uppbyggnaden av ett system där regleringar stiftas i strid med den naturliga rätten (*Lex Naturae*). Syftet blir att låsa fast medborgaren under ett konstruerat samhällstak. Under detta tak tillåts individen inte längre vara en fri, skapande människa, utan reduceras illegitimt till att enbart vara en köpare, en säljare, en tjänare – och nu, en totalt kontrollerad individ.
- **En sluten juridisk elit:** När tillsynen flyttas till en intern "Domaransvarsnämnd" innebär det i praktiken datumbestämt att jurister ska granska jurister. Det folkliga inslaget och det demokratiska ansvarsutkrävandet raderas ut. Om domstolssystemet blir korrupt eller stelbensartat finns det ingen politisk väg kvar för medborgaren att kräva upprättelse.

Kravet på det personliga ansvaret

Det mest akuta problemet med denna utveckling är att den raderar bort grundprincipen om personligt ansvar. Varje lagstiftare, politiker och hög tjänsteman måste i slutändan bära det fulla egna ansvaret för sina egna handlingar och gärningar. Man kan inte gömma sig bakom kommittéer,

utredningar eller autonoma domstolar när de beslut man själv har klubbat igenom raserar människors liv och frihet.

Om en lagstiftare fattar beslut som strider mot grundläggande mänskliga rättigheter eller den naturliga ordningen, då måste det finnas en mekanism för att ställa just den individen till svars. Att bygga bort regeringens och riksdagens möjlighet att agera som en säkerhetsventil innebär att man institutionaliserar en kultur av feghet, där de som sitter på den högsta makten gör sig själva oåtkomliga för rättmätiga konsekvenser.

En rättsstat håller bara om helheten håller ihop, men då måste också ansvarsutkrävandet hålla ihop. Att göra domstolarna immuna mot politisk insyn och samtidigt frånta regeringen det sista ordet är inte att stärka demokratin – det är att ge lagstiftarna frikort att operera utan eget ansvar.

När systemet vänder ryggen mot medborgaren och använder oberoendepincipen som ett verktyg för att dölja sina egna felsteg, då har rättsstaten upphört att tjäna rättvisan. De som stiftar lagarna måste stå svars inför folket för sina egna gärningar – utan filter, och utan undanflykter.

Tony Styrbjörn